

אלה שאינם נראים

כל הדרך למופע
המחול "זכרון
דברים" של להקת
המחול הקיבוצית
זמזמנו את השיר
"גנרל, הטנק שלך"
של ברטולד ברכט,
למרות שלא היינו
בטוחים שיש לו בכלל
מנגינה. בשיר, למי
ששכח, נותן ברכט
כבוד לאנשים
הקטנים ולפועלים
האלמונים שעומדים
מאחורי המכונות
הגדולות והאנשים
המפורסמים. שמענו
שגם מאחורי להקת
המחול הקיבוצית
המצליחה עומדים
פועלים אלמונים
שכאלה. סיפרו לנו
שבלעדיהם היו
הרקדנים,
הכוריאוגרפים והצוות
האמנותי נשארים
באולפן בגעתון
כהבטחה שלא
מומשה. יצאנו לפגוש
אותם ולהוציא אותם
לשעה קלה מאחורי
הקלעים אל קדמת
הבמה

"זכרון דברים", כור: רמי באר

רקדנים: אורי איבגי, אנגלין דורנבוס, צילום: יובל איתן

"AIDE MEMOIRE", CHOR.: RAMI BEER

DANCERS: URI IVGY, ANGELINE DOORNBUS, PHOTO: YUVAL EITAN

כל הדרך למופע המחול "זכרון דברים" של להקת המחול הקיבוצית זמזמו את השיר "יגורל, הטנק שלך" של ברטולד ברכט, למרות שלא היינו בטוחים שיש לו בכלל מנגינה. בשיר, למי ששכח, נותן ברכט כבוד לאנשים הקטנים ולפועלים האלמונים שעומדים מאחורי המכונות הגדולות והאנשים המפורסמים. שמענו שגם מאחורי להקת המחול הקיבוצית המצליחה עומדים פועלים אלמונים שכאלה. סיפרו לנו שבלעדיהם היו הרקדנים, הכוריאוגרפים והצוות האמנותי נשארים באולפן בנעונו כהבטחה שלא מומשה. יצאנו לפגוש אותם ולהוציא אותם לשעה קלה מאחורי הקלעים אל קדמת הבמה.

הגענו לאולם בשעה מוקדמת, נכנסנו דרך כניסת השחקנים, עברנו את חדרי ההלבשה הריקים, עלינו במדרגות צרות, והופ היינו על הבמה. ראינו מולנו שבעה בחורים שעבדו בשקט, בתנועות בלתי נראות, במין שלוה אולימפית, סביב פס עמוס פנסים שהורד מהתקרה.

ניגשנו לאחד הבחורים ושאלנו בלחש, כדי לא להעיר את השאר, האם מדובר בשביתה איטלקית או בסגנון עבודה חדש, שהוא סוג של מדיטציה. הבחור, שמאוחר יותר התברר לנו שקוראים לו מדי, אמר שבגלל השעות שבהן החבריה משכימים קום, מפעם לפעם הם חייבים לתפוס תנומה על הפנסים. אבל חוץ מזה, הבהיר לנו מדי, עד שלא מגיעה המשאית עם התפאורה אנחנו לא בלחץ.

הסתכלנו מסביב. הבמה נראתה מאוד גדולה והמושבים באולם מאוד קטנים. על הבמה עמדו מספר ארגזים ענקיים. מפעם לפעם חיטט בהם אחד הבחורים עד שמצא את מבוקשו וחזר לעבוד סביב פס התאורה. התקרבונו לצעיר, שחבל דק היה תלוי אלכסונית על חזהו. אל החבל היה מחובר מפתח שבדי קטן.

לצעיר קוראים ניסים והוא סיפר לנו שבחבורת פועלי הבמה של להקת המחול הקיבוצית עובדים קיבוצניים ועירוניים יחד. מדי, גבי ויוסי הם קיבוצניקים, אמר ניסים, וגם הצביע על כל אחד ואחד. עופר, ליאור, אביב ואני עירוניים. עוד סיפר לנו ניסים שליאור, אביב והוא גם חברי להקת הרוק המתנתרית "סאבווי סאקר". לא נתרגם בהזדמנות זו את שם הלהקה לעברית מדוברת מחשש שהנייר יסמיק. למדנו מניסים שלהקת הרוק עומדת להוציא את תקליטה השני בתקופה הקרובה. כששמענו שמהתקליט הראשון נמכרו רק חמש מאות (500) עותקים, רווח לנו. הלהקה באמת מחתרתית, ואנחנו כנראה לא היחידים שלא מכירים אותה. להקת רוק כצוות תפעול במה? עוד חידוש עולמי של להקת המחול הקיבוצית.

מדי מקיבוץ מגידו הוא הוותיק בחבורה. כבר 12 שנים הוא עם הלהקה, ומכיר את הציוד, האולמות והעבודה גם בעיניים עצומות. בעבר עבד מדי במקביל גם בצוותא ובתיאטרון הקיבוץ, אבל מאז עלתה להקת המחול על דרך ההופעות הבלתי פוסקות הוא נמצא איתה פול טיים גיב. עוד כשהיה מוסדניק ב"שומריה"

חלם על תאורת במה, ולשם השתלמות במקצוע בילה בחופש גדול אחד כפועל במה של מרתה גראהם, שלהקתה הגיעה לסיור בארץ.

מדי סיפר לנו שאת הקמת התאורה והתפאורה הם מתחילים כשבע שעות לפני שעולה המסך. יש אולמות בעייתיים, גילה לנו מדי, בהם העבודה היא ממש קריעת תחת וצריך לגייס את כל הניסיון המצטבר כדי לעמוד בלוח הזמנים. ביקשנו דוגמאות וגם קיבלנו, למשל ישנם אולמות שאין בהם מקום למשאיות לפרוק את התפאורה, ישנם אולמות ישנים ולא מתוחזקים שבהם תשתית החשמל דפוקה וישנם אולמות שבהם הציוד ישן ואי אפשר לסמוך שיעבוד בשעת ההופעה. שאלנו את מדי אם זה נכון שהרקדנים מתלוננים לפעמים על כך שהבמה עקומה, מדי חשב קצת, אחר כך אמר שהוא ממהר, ושאויל עופר, גם הוא ותיק מאוד, יוכל לשפוך אור על מיתוס הבמה העקומה.

שש עשרה שנים הייתי רקדן, הוא אמר לנו בחיוך, קוראים לי זיכרי, אני מקיבוץ גבעת חיים, וכבר עשר שנים אני מנהל ההצגות של להקת המחול. מנהל הצגות, הסביר לנו זיכרי, אחראי שכל הפקה וכל הופעה יעמדו כמו שצריך, והוא גם המקשר והמתאם בין הצד הטכני במופע לצד האמנותי

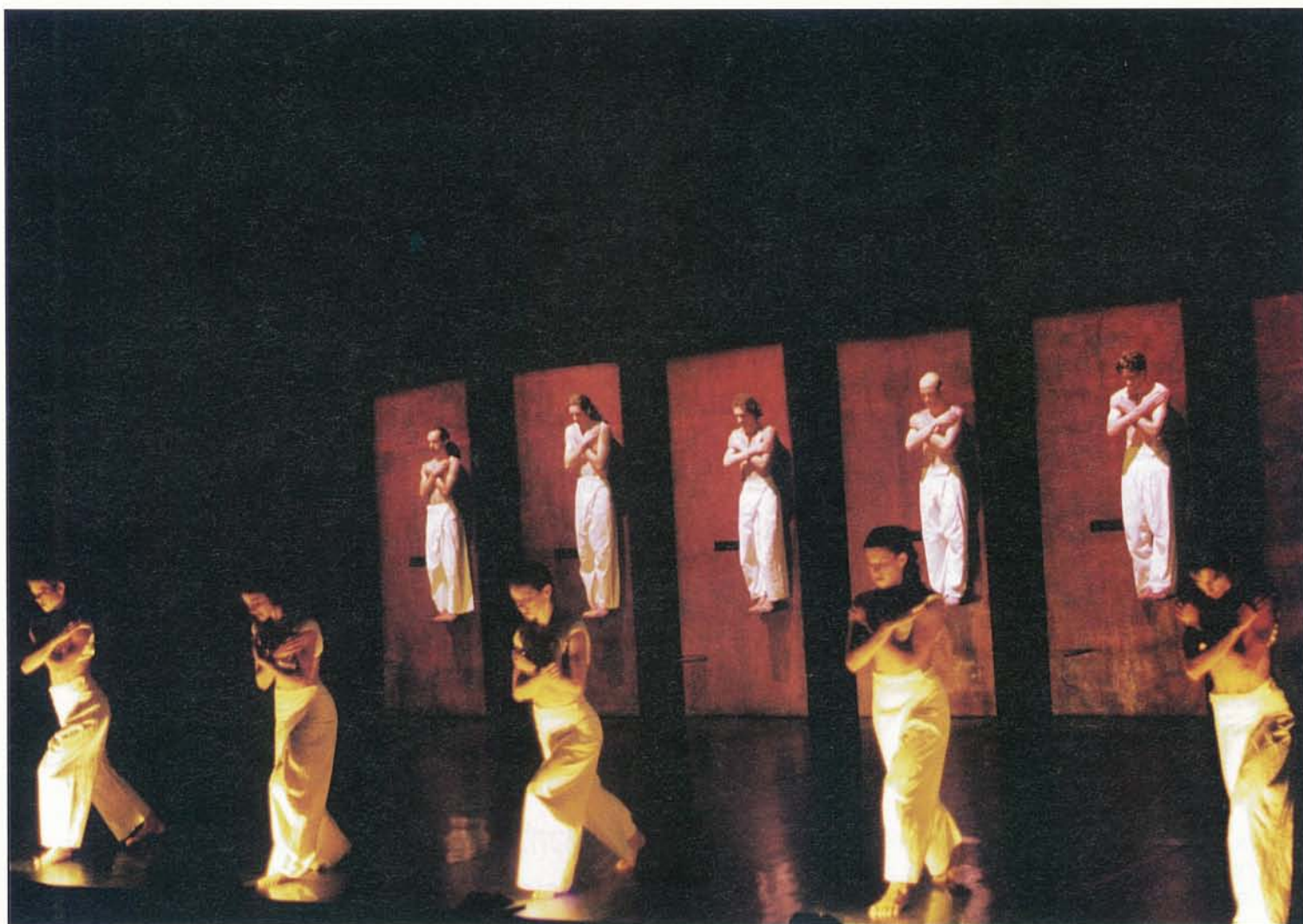
עופר אחראי על הסאונד בהופעות ועובד עם הלהקה הקיבוצית כבר עשר שנים. למעשה הוא קבלן, פרילאנסר, שמעסיק את ניסים, אביב וליאור. עופר מספק שירותים גם ללהקות מחול אחרות. אבל, הוא הרגיע אותנו, ללהקה הקיבוצית יש מבחינתי קדימות על פני כל עבודה אחרת. שאלנו את עופר איך הוא מסתדר עם שעות העבודה הלא מקובלות, והוא סיפר לנו שלפני כמה שנים החליט להתמסד וניסה לעבוד בחנות ירקות ששייכת למשפחתו. החזקתי מעמד רק עשרה חודשים, הוא מתנצל, וחזרתי לנסיעות, להופעות ולחיים הפחות מסודרים שאפשר לומר שאני מכור להם.

בעוד שוחחנו עם עופר, עמד ניסים במרומי סולם ארוך שהוצב על גלגלים. גבי עמד למרגלותיו והסיע אותו באיטיות על פי הצורך מפנס תאורה אחד למשנהו. שניהם נשמעו להוראותיו השקטות והמקצועיות של יוסי. יוסי הוא מפעיל התאורה של להקת המחול הקיבוצית בשלוש השנים האחרונות. הוא מקיבוץ נווה איתן וצבר שנות ניסיון רבות בתיאטרון ובהפקות אחרות. יוסי לימד אותנו שיש הבדל גדול בין הפעלת תאורה בהצגה לבין הפעלת תאורה במופע מחול. שכן המחול,

ובעיקר המחול המודרני, הוא דינמי, מלא אקשן והתרחשויות, דורש תזמון מדויק בעת ההופעה ומחייב ריכוז כל הזמן. יוסי הראה לנו את המחשב המשוכלל שבעזרתו הוא מפעיל את התאורה. מוקסמים מפלאי הטכנולוגיה המודרנית ראינו את מדי נכנס במרוצה ומודיע שהמשאית עם התפאורה הגיעה. החבורה התחילה לסחוב ציוד מהמשאית דרך מעלית השירות אל הבמה, ואנחנו קלטנו בזווית עינינו איש זקוף עם פלאפון. ניגשנו אליו ושאלנו אם הוא אחד הרקדנים. שש עשרה שנים הייתי רקדן, הוא אמר לנו בחיוך, קוראים לי זיכרי, אני מקיבוץ גבעת חיים, וכבר עשר שנים אני מנהל ההצגות של להקת המחול. מנהל הצגות, הסביר לנו זיכרי, אחראי שכל הפקה וכל הופעה יעמדו כמו שצריך, והוא גם המקשר והמתאם בין הצד הטכני במופע לצד האמנותי. זיכרי סיפר לנו שההצלחה של להקת המחול וריבוי ההופעות בשנים האחרונות אפשרה לגבש צוות קבוע של פועלי במה מיומנים, שאיתם ניתן להתגבר על כל התקלות הגדולות והקטנות לפני ותוך כדי הופעה. היום כל ריקוד הוא קודם כל שואו, המשיך זיכרי, ולתאורה, לסאונד, לתפאורה ולאפקטים יש משקל גדול. עוד למדנו מזיכרי שהכוריאוגרף מתייעץ רבות עם הצוות הטכני כשהוא מתכנן ריקוד חדש, ושהצוות הטכני משתדל בעצם להגשים את חלומותיו הפרועים ביותר של הכוריאוגרף.

כשלוש שעות לפני שעלה המסך, בעוד אנו מפטפטים עם זיכרי בשולי הבמה, כשברקע מתרוצצים מדי, עופר, יוסי וחבריהם עם התפאורה, החלו לזרום ראשוני הרקדנים והרקדניות. בתנועות עצלות משהו הם התפרקדו על הבמה וסביבותיה והחלו בחימום איטי של הגוף. בקצה הבמה ראינו את ניסים מדבר עם אחת הרקדניות ומחייך חיוך מלא קסם. מכיוון שהצדדים החברתיים בחיים תמיד העסיקו אותנו החלטנו לחקור את העניין. תפסנו את ניסים בפינה, הכנו קפה בוך בכוסות קלקר, וביקשנו שיספר לנו הכל, אבל הכל, על הרומנטיקה של מאחורי הקלעים. אין שום רומנטיקה, מיהר ניסים להוריד אותנו אל הקרשים. בכלל, הוא אמר, אין כמעט קשר לאנשי הצוות הטכני עם הרקדנים שחיים באופן מרוכז ומנותק בתוך העולם שלהם. ומה לגבי הרקדניות, רצינו לשאול, אך עופר, שנראה סופסוף קצת לחוץ, ביקש מניסים שיושיט עזרה על הבמה כי עוד שעתיים עולה המסך, הרקדנים צריכים להתחיל בשיעור, ויש עוד המון מה לעשות.

כשעה לפני, עופר ויוסי עסקו בכיוונים אחרונים של התאורה, מדי, גבי וניסים מתחו מסך שחור מאחורי התפאורה, אביב וליאור הרגישו שהם מתים מרעב וקיבלו אישור לקפוץ לקנות משהו. האווירה היתה כל כך רגועה עד שהתגנב למוחנו חשש שבעצם ההופעה בוטלה. זיכרי הזכיר לנו שמדובר בחבורה של מקצוענים שיודעת היטב מתי העת לעבוד ומתי העת לנוח. אחר כך הוא הוציא מאיפשהו כיכר לחם וכל אחד משך לו חתיכה ונגס. שאלנו את מדי, שעל פי ממדי גופו לא נראה כמי שמרבה בתעניות ובצומות, אם ככה תמיד הם אוכלים. מסתדרים, הרגיע אותנו מדי, חוטפים משהו פה משהו שם. אבל תדעו לכם, האיר לפתע את עינינו, שבחוץ לארץ המצב יותר גרוע. שם אין

"זכרון דברים", כור: רמי באר, צילום: הילה בגיה
 "AIDE MEMOIRE", CHOR.: RAMI BE'ER, PHOTO: HILA BEGA

יוסי עמעם את התאורה, הקהל נדרך, מדי וגבי הסיטו את המסך, עופר הפעיל את הטייפ והמופע התחיל לרוץ. זיכרי ישב עם ספר הוראות הבימוי ליד יוסי ונתן סימנים באצבע, מה שנקרא בשפה המקצועית cue, בכל פעם שהתחלפה התאורה. יוסי הקיש באצבע על לוח המכוונים, ואת כל שאר העבודה עשה המחשב, וכמובן הרקדנים.

מחיאיות כפיים סוערות. הקהל עמד על רגליו. הרקדנים קדו עוד פעם ועוד פעם והגניבו חיוך קטן. זיכרי ויוסי התמתחו לאחור ודיברו על שתי בעיות קטנות שכנראה רק הם שמו אליהן לב. מאחורי גבם של הרקדנים הקדים החלו מדי, עופר, גבי, ניסים, ליאור ואביב בפירוק חרישי של התפאורה ומערכת התאורה. עוד שעתיים של עבודה מאומצת והכל יהיה ארוז בארגזים הגדולים ומועמס על המשאית בדרך למופע של מחר. הסתכלנו עליהם. איזה מרץ, איזו מהירות. לנו כבר לא היה כוח. עשינו צעד תימני כפול וחמקנו החוצה.

הסתבר לנו, שפועלי הבמה אותם ליווינו יום שלם הם רק חלק מהצוות הגדול הפועל מאחורי הקלעים של להקת המחול הקיבוצית.

כדי להכיר את כולם, לחשו נשמות טובות על אוזנינו, עליכם לנסוע לגעתון. כי בגעתון תמצאו גם את נורית לשד וגלית אבשלום המזכירות, גם את אילנה ליבן, מנהלת בית הספר, גם את ד"ר גורליק לורו ומילעד דקואר

עוד הגיע הרבה לפנינו וגם עבד הרבה יותר קשה מאיתנו, הבענו דאגה לשלומנו ולמצב עירנותו. יוסי חייד. שטויות, אני כבר רגיל, הוא אמר, וחוף מזה את "זכרון דברים" העלינו המון פעמים, כך שאין סיבה למתח מיותר. תראו שהכל ילך כמעט אוטומטית.

יהודית ארנון ודן רודולף הופיעו פתאום מאחורי הקלעים, איחלו בהצלחה, חמקו מאחורי המסך והתיישבו באולם. רמי באר לא הגיע וכל האחראיות על ניהול המופע עברה לכתפיים של זיכרי.

התלבשות, כמו התפאורה, התאורה והכוריאוגרפיה, הם תוצאה של תהליך, של סקיצות, של ניסיונות, עד ההחלטה הסופית של הכוריאוגרף. גם לאחר ההחלטה יש עוד דרך ארוכה – צריך למצוא בד מתאים, צבע מתאים, להשגיח על רמת הביצוע, לאחסן את התלבשות במקום מתאים ולשמור עליה בין הופעה להופעה

זמן לנשום. מקימים, מופיעים, מקפלים ונוסעים, מקימים, מופיעים, מקפלים ונוסעים, ככה כל הזמן.

ליבנו נחמץ מרחמים נוכח סבלם של הפועלים בארצות הנכר. ואולם התברר לנו שלא כל הצוות הטכני מצטרף למסעות הלהקה בחוף לארץ, שמתקיימים כשלוש פעמים בשנה. משתדלים לצמצם בהוצאות, הסביר לנו זיכרי, אם כי במסעות המתוכננים בעתיד הקרוב הלהקה תיסע עם כל הציוד והתפאורה מישראל. מדי ועופר קיוו שיצליחו לקיים סיור מקדים באתרי ההופעה בחו"ל כדי לבדוק את מצב האולמות וכדי לבדוק אפשרות לשכור ציוד מקומי.

חצי שעה לפני עליית המסך הצצנו אל מחוץ לאולם וזיהינו סימנים ראשונים של קהל. יוסי אשר על התפאורה ועופר אשר על הסאונד תכננו עם זיכרי חזרה אחרונה על שתי תמונות מתוך המופע. כל שאר הצוות תפס את מקומו מאחורי הקלעים. מדי הרכיב אוזניות דרכן יקבל הוראות מזיכרי תוך כדי המופע. עוד מעט ניכנס כולנו לחרוף, הכריז מדי, והבהיר שרק הוא יישאר בכוננות עם האוזניות כדי לאתר ולתקן תקלות בלתי צפויות.

חמש דקות לפתיחה. המסך סגור והקהל זורם לתוך האולם. זיכרי, יוסי ועופר ישבו בעמדותיהם בתוך האולם. כדי שהמופע יצליח הם חייבים להיות במלוא כושר הריכוז שלהם. התיישבנו ליד יוסי, צמוד לשולחן המחשב, במקום שנראה לנו מרכז מערכת השליטה של המופע. מכיוון שהיינו כבר קצת עייפים ויוסי

הפיסיותרפיסטים ואת המורים האורחים, את הפסנתרניות, ואפילו את אפרת רווד המלבישה ואסתי לביא אם הבית.

אם הבית? הרמנו גבה. מה עושה אם בית בלהקת מחול?

קודם כל, אמרה לנו אסתי לביא במבטא הונגרי כבד, בגילי, 72, אתם יכולים לקרוא לי סבתת הבית... ושנית, התפקיד שלי הוא לדאוג לכל מחסורם של הרקדנים כשהם נמצאים בגעתון.

כל מחסורם? שוב הרמנו גבה ממזרית... טוב, לא ממש כל מחסורם, אמרה אסתי שכאילו קראה את המחשבות המלוכלכות שעברו לנו בראש, אבל אני כתובת לכל הדברים הקטנים - מכפתור ועד שרוך נעל, ממנורה ועד תנור חימום, מחלב ועד לחם וריבה. אבל בעיקר אני כאן כדי לתת הרגשת בית. הרקדנים והרקדניות נמצאים יום ולילה תחת משמעת תרגולים, חזרות והופעות מאוד תובעניות, ומישהו צריך להיות בסביבה כדי לתת מלה חמה, חיוך, או סתם להקשיב. ואל תשכחו, התלהבה אסתי, שבלהקה רוקדים רקדנים מחו"ל, שלא תמיד מכירים את אורחות חייו ומנהגיו הישראליים והקיבוציים, ומישהו צריך להדריך אותם בכל המבוכים.

נשפנו בהערכה ואסתי סיפרה לנו עוד, שעם רקדני חו"ל היא מתקשרת מצוין למרות שאינה דוברת שפות זרות. נשמנו לרווחה ואסתי סיימה באקסיומה מוחצת: אם מעניקים יחס חם מקבלים יחס חם בחזרה.

מוקסמים למדי, פנינו לאפרת רווד, המלבישה של הלהקה ב-12 השנים האחרונות, ושאלנו אם השיר "תופרת אני ותופרת" תפור עליה. לא ממש, אמרה אפרת. ראשית, המלנכוליה היא ממני והלאה, ושנית, אני לא רק תופרת אלא משתתפת פעילה בעיצוב התלבושות. ומה זה אומר, עיצוב התלבושות, שאלנו בחשדנות, נזכרים שכל ספר החל בשנים האחרונות לקרוא לעצמו מעצב שיער, ובכלל רוב הרקדנים שאנחנו מכירים נשארים כמעט בלי תלבושות על הבמה.

ובכן, ענתה לנו אפרת בסבלנות, התלבושות, כמו התפאורה, התאורה והכוריאוגרפיה, הם תוצאה של תהליך, של סקיצות, של ניסיונות, עד ההחלטה הסופית של הכוריאוגרף. גם לאחר ההחלטה יש עוד דרך ארוכה - צריך למצוא בד מתאים, צבע מתאים, להשגיח על רמת הביצוע, לאחסן את התלבושות במקום מתאים ולשמור עליה בין הופעה להופעה. בקיצור אני אחראית למעשה על כל ממלכת הביגוד בלהקת המחול. סומכים עלי בעיניים עצומות, ואם יום אחד אני איעדר, הרקדנים יתקשו למצוא את הידיים והרגליים.

רצנו ליהודית ארנון לשאול הכצקתה?

פיה וליבה של יהודית מלא שבחים לצוות המקצועי והמסור שעומד מאחורי הרקדנים. ברגע שחזון הלהקה קרם עור וגידים, ממשיכה יהודית בלי ששאלנו אף שאלה, היה ברור לי, שכדי לשמור על הקיים ולהרחיב חייבים תשתית. ותשתית זה לא רק כסף ומקום, אלא בעיקר אנשים שמסורים לעניין המחול,

ושהעבודה עם הלהקה עונה אצלם על איזו יצירתיות פנימית. אני לא מאמינה, המשיכה יהודית בלהט, שעם צוות טכני שלא היה נותן את הנשמה, היינו מגיעים כל כך רחוק וכל כך הרבה זמן. לפעמים, מסיימת יהודית בטון כמעט חרישי, כשדברים הולכים קשה ואני קצת מיואשת, אני מסתכלת סביב, רואה את כל האנשים היפים שמקיפים אותי כל כך הרבה זמן, ומוצאת מחדש את טעם החיים.

"זכרון דברים", כור: רמי באר, צילום: יובל איתן

AIDE MEMOIRE. CHOR.: RAMI BE'ER, PHOTO: YUVAL EITAN

